

29.10.2014

Mariia Shevchenko(430645)

Matúš Duchoň(418127)

Teória verejnej voľby

Verejná voľba - ekonomická analýza politiky.

- Verejná voľba analyzuje motívy a konania politikov vlády a štátnych úradníkov, ako ľudí s vlastnými osobnými záujmami.
- Ako sa prejavujú názory a preferencie skupín jednotlivcov na fiškálnej politike (dane a výdaje)?
- Ako sa jednotlivé názory transformujú do kolektívneho rozhodnutia?
- Ako sa o týchto záležitostiach rozhodujú vlády?

Subjekty verejnej voľby:

- **Politici** – snaha udržať sa na privilegovanom mocenskom postavení a z toho plynúca snaha “zavďačiť sa voličom”, resp. niektorým ich skupinám.
- **Politické strany** – snaha získať čo najväčší počet hlasov a preto čo najpresnejšie zistiť aké sú stredové preferencie a pokúsiť sa ich uspokojiť.
- **Záujmové skupiny** – presadzovanie vlastných cieľov výmenou za poskytovanie informácií o voličských preferenciách a znižovaním volebných výdajov.
- **Byrokracia** – snaha o maximalizáciu úradníckych činností, kompetencií a rozpočtu svojej inštitúcie.

Teorém stredového voliča:

- Snaha politických strán o maximalizáciu svojho volebného zisku.

- Strany formulujú svoj program tak, aby oslovil voličov so stredom politického spektra (najväčšia skupina).
- Programy rôznych strán sa tak prekrývajú a presadzujú takmer rovnakú politiku.
- Volič stráca pocit výberu a motiváciu voliť, keďže výsledok volieb je tak málo významný – klesá volebná účasť.

Politické cykly:

- Vláda ráta s *predvolebnou krátkozrakosťou* voličov.
- Zvyšovanie verejných výdavkov na prijatie populárnych opatrení pred voľbami (nižšie dane, trináste dôchodky, vlaky pre študentov zdarma).
- Nepopulárne opatrenia tesne po nástupe novej vlády (zvyšovanie daní, reformy) - všetko čo budú voliči po štyroch rokoch schopní “odpustiť”.

Racionálna ignorancia:

- Voliči si uvedomujú “reálnu váhu” svojho hlasu.
- Stráca sa tak motivácia venovať čas získavaniu informácií a rozhodovaniu o politických programoch.
- Volič sa rozhoduje len na základe vlastných záujmov.
- Ignoruje dlhodobé dopady ekonomických rozhodnutí a politiku hodnotí len podľa aktuálnej hospodárskej situácie.

Hlasovací paradox:

Arrowův teorém nemožnosti: .

Neexistuje žiadna hlasovacia metóda ani princíp väčšinového pravidla,

ktorá nezávisle na poradí, v ktorom sa rozhoduje o jednotlivých variantách,

zaručí efektivnost' a rešpektuje individuálne preferencie.

Zlyhania verejnej voľby (prikklady):

1. Politici zastupujúci štát v nadštátnych inštitúciach jedajú vo vlastnom záujme – tie môžu byť odlišné od záujmov vlastných občanov či krajiny.
2. Skupina lobistov sa u vlády snaží presadiť špeciálne neefektívne rozhodnutia, z ktorých bude profitovať iba úzky ohruh ľudí. Cena tohto rozhodnutia sa rozloží medzi všetkých občanov, ale väčšina z nich sa o tento problém nebude kvôli racionálnej ignorancii zaujímať.

Otázky:

1) Čím se nezabývá veřejná volba?

- a) analýzou motivů a jednání politiků vlády a státních úředníků
- b) ekonomickou analýzou politiky
- c) způsobem transformace jednotlivých názorů do kolektivního rozhodnutí

d) zvyšuje míru demokracie země

2) Jaké jsou následky teorema středového voliče?

- a) ve volbách jsou úspěšnější konzervativní strany
- b) klesá účast ve volbách***
- c) programy stran jsou kontrastnější***
- d) pomáhá racionální ignoranci